

Beasts of the Southern Wild

Foto: NonStop Entertainment

Beasts of the Southern Wild är garanterat en filmupplevelse utöver det vanliga: en visuellt, ljudmässigt och tematiskt lika storslagen som finstämd film om att möta sina rädslor och hantera katastrofer. I berättelsens centrum står sexåriga Hushpuppy som lever med sin pappa i Badkaret, en koloni i träskmarken avskuren från det moderna samhället. Filmen väcker frågor om hur vi värderar relationer och materiella ting och om hur allt i universum hänger samman. Den kan både ses som ett barns mycket subjektiva berättelse och ett inlägg i debatten om klimathotet.

Rekommenderad för åk 4/5/6/7/8/9/gymn.

EN FILMHANDLEDNING AV ELSA COJNBY

Handling

Hushpuppy bor på det finaste stället på jorden, säger hon själv. Den platsen heter Badkaret (Bathtub) och ligger i den vattendränkta träskmarken, där människorna lever gott av vad djuren ger dem och vad vattnet för med sig; fiskar, krabbor, räkor och annat ur "universums buffé". Bortom fördämningen som skiljer Badkaret från industrierna, på "den torra sidan", är det fullt och de som bor där är rädda för vattnet, berättar Hushpuppy. De tror att Badkarets invånare kommer att drunkna, för en dag kommer vattnet att stiga så högt att det till slut bara är vatten kvar. Det är när polarisarna smälter.

Hushpuppys mamma finns inte kvar och Hushpuppy bor i ett eget hus intill sin pappa Wink. När det är matdags kastar han till henne mat att dela med hundarna. Men plötsligt en dag försvinner Wink och Hushpuppy får klara sig själv. Hon säger inget till någon, utan går i skolan och lagar mat bäst hon kan. När pappan sedan dyker upp igen har han bara en särk på sig och vill vara ifred.

Efter att Hushpuppy i protest har bränt ner sitt hus bråkar hon med sin ursinniga pappa. I vredesmod slår hon honom och skriker att hon önskar att han dör. I samma stund faller han ihop i krämpor och Hushpuppy blir förskräckt. Hon har fått lära sig att "universum är

beroende av att allt passar ihop” och nu är hon rädd att hon har förstört något. Wink återhämtar sig men Hushpuppys oro består, för nu kommer Ovädret. Vattnet stiger och hela samhället översvämmas. Bara några av husen befinner sig över ytan och i det vattendränkta landskapet har det dykt upp en hotfull hjord av gigantiska uroxar som rör sig runt Badkaret.

Många valde att fly från sina hem innan orkanen slog till, men de som stannat återförenas så småningom på den lokala puben. Där fortsätter invånarnas mat- och dryckesslag och därifrån organiseras tillvaron efter de nya villkoren, ovanpå vattnet. Man räddar vad man kan av djur och växter på flottar, och säkrar därmed tillgången till mat för en tid framåt. Men det överhängande hotet kvarstår; det salta vattnet som dragit in i träsklandskapet kommer att slå ut allt liv.

Mellan Badkaret och ”den torra sidan” finns en fördämning. Om den inte fanns skulle vattnet kunna rinna undan, men samtidigt skulle det innebära slutet för Badkarets avskildhet. Wink och några av männen fattar det omstridda beslutet att spränga skyddsvallen och ger sig iväg för att genomföra attentatet i hemlighet, men den kraftfulla skollärarinnan får nys om deras plan och ger sig i hast efter. I hennes båt, under ett nät, gömmer sig Hushpuppy och hamnar i händelsernas centrum när de anländer precis i tid för själva dådet och Hushpuppy får tag på tråden till sprängladdningen. ”Dra!” skriker pappa Wink och ”Gör det inte!” skriker lärarinnan. Hushpuppy drar. För när man är liten och har haft sönder något så måste man göra vad man kan för att återställa det, resonerar Hushpuppy.

Vattnet sjunker undan. Men uroxarna kommer närmare och snart hovrar helikoptrar över området och beordrar tvångsevakuering av de boende. När det står klart att Badkarets invånare inte tänker flytta frivilligt kommer representanter för myndigheterna och hämtar dem.

De förs till ett sjukhus, men så snart tillfälle ges organiserar Badkarets invånare en flykt därifrån. Wink för med sig Hushpuppy till bussen som ska ta dem tillbaka till träskmarken och hjälper sin dotter ombord, men ser själv till att bli kvar. Hushpuppy hinner av och konfronterar Wink som berättar att han är allvarligt sjuk och ska stanna på sjukhuset för att dö. Hushpuppy vägrar att acceptera detta och får med hjälp av vännerna med sig Wink tillbaka till Badkaret.

Hushpuppy och några andra barn ger sig ut i vattnet och blir upplockade på en båt. Den tar dem till en dimhöjld nattklubb, the Elysian Fields. Här blandas rökmolnen med toner av tjugotalstalsjazz och här dansar lättklädda kvinnor i dunkel belysning. När kvinnorna får syn på barnen flockas de förtjust runt dem, och snart dansar de ömt. Hushpuppy träffar en kvinna som liknar den mamma hon aldrig haft. Kvinnan visar Hushpuppy ett trick; hon blåser isär ett ägg och slänger nonchalant ihop en rätt av friterad alligator. Hushpuppy har hört berättas att hennes mamma gjorde precis så. De omfamnas och Hushpuppy ber henne följa med därifrån, men får till svar att det inte går.

Hushpuppy och de andra barnen är plötsligt tillbaka i Badkaret. Där dundrar uroxarna emot dem och barnen springer för livet. Men inte Hushpuppy. Hon står kvar och möter de gigantiska djuren med stadig blick. De saktar ner och en efter en lägger de sig ner framför henne, innan de grymtar lite sorgmodigt och sakteliga lufsar iväg. Då går Hushpuppy in till sin döende pappa och bjuder honom på de friterade alligatorbitarna hon har haft med sig. Därefter återvänder hon ut i naturen med de andra Badkarsinvånarna.

Universums kretslopp

Fröken Bathsheba lär sina elever att allt består av kött; att Hushpuppy och de andra barnen är en del av universums buffé, djur bland andra djur – och att de måste lära sig att

överleva. Universum är beroende av att allt passar ihop, säger Hushpuppy.

- Förstår du vad Hushpuppy menar med detta? På vilket sätt passar allt ihop?
- Ekologi är vetenskapen om samspelet mellan levande organismer och deras miljö. Diskutera vad ett ekosystem är! Kan man säga något om det ekosystem som finns i Badkaret? Och det större ekosystem som Bathub är en del av?

Det blöta samhället i träskmarken hotas av undergång. Förr eller senare väntas vattnet stiga så mycket att hela Badkaret försvinner. När stormen kommer är det just det som händer. Regnet och blåsten får vattnet att stiga och det salta havsvattnet att leta sig in i flodlandskapet.

I filmen får vi också se inlandsisarna kalva. Det hör vi talas om lite då och då, även i verkligheten. Man brukar säga att klimatförändringarna gör att glaciärer och landisar smälter fortare än de byggs på. Det innebär att de blir mindre och att havsvattennivån stiger.

- Vad är det som händer med vårt klimat? Vad får det för effekt när det blir varmare, förutom att isarna kalvar? Vad händer med djurarterna och ekosystemen? Vad händer med vädret?
- Varför riskerar det salta havsvattnet att slå ut livet i träskmarken? Hur stor del av jordens totala vattenmängd är sötvatten, som vi också kan dricka? Är regnvatten alltid färskt (sött)? Diskutera vattnets kretslopp.

I de smältande isarna i *Beasts of the Southern Wild* gömmer sig de infrusna uroxarna. De är utdöda sedan länge, men bedöms vara förfäder till den tamboskap som finns i

dag. I filmen har Hushpuppy en särskild relation till uroxarna och man kan kanske tänka sig att hon i likhet med dem är en utdöende art. Hennes pappa säger att hon en dag kommer att vara den sista invånaren i träsket och Hushpuppy resonerar själv kring att andra människor i framtiden kommer att kunna hitta spår och berättelser efter den lilla flicka som hette Hushpuppy och som en gång levde i ett samhälle som kallades Badkaret ...

- Vad tror du; tillhör Hushpuppy ett utdöende släkte? Motivera och resonera. Är Badkarets invånare ett naturfolk? Vilka naturfolk känner du till? Vilka hot står de inför?
- "Om man blundar riktigt hårt kan man se små, små partiklar av dem som skapande en, överallt i luften", säger Hushpuppy. Hur kan man tolka det uttalandet, dels andligt, dels fysiskt?

Ensamma tillsammans?

I Badkaret fostras barnen till självständighet. Hushpuppy bor i ett eget hus och hon uppmanas lära sig att ta hand om sig själv. Jargongen är hård och osentimental, tårar är bannlysta och ömhetsbetygelser av det slag vi känner är en bristvara.

- "Jag är din pappa och ska hålla dig vid liv", säger Wink till sin dotter. Vad är en förälders främsta uppgift, anser du? Hur skiljer sig föräldrarollen åt i Badkaret från vårt eget samhälle? Vilka likheter finns?

Samtidigt som Hushpuppy lär sig att stå på egna ben så resonerar hon mycket om hur allt hänger ihop. Och invånarna i det lilla samhället är delar av en lustfylld gemenskap som kanske är mer organiserad och omhändertagande än vad den ter sig vid första anblicken.

”Ingen människa är en ö”, skrev John Donne år 1623 och fortsatte: ”... varje människa är ett stycke av fastlandet, en del av det hela.” Och precis som allt annat i universum hänger samman, hänger Badkaret ihop med ”den torra sidan”. Den skyddsvall som har byggts mellan världarna är kanske dömd att brista – i mer än en bemärkelse.

- Vad är ett samhälle? Hur skulle du beskriva Badkaret som samhälle? Verkar det vara en bra plats att bo på? Varför/varför inte? Vem bestämmer här? Gör alla som de vill eller finns det någon typ av samhällskontrakt eller överenskommelse om gemensamma förhållningssätt och moraliska principer? Vilka, i så fall?

- Fröken Bathsheba säger sig ha en viktig sak att lära sina elever, nämligen att de måste ta hand om de som är mindre och snällare än de själva. Vad är empati? Kan man leva tillsammans utan att värna om varandra? Hur tar man hand om de som är ”mindre och snällare” (svagare) i vårt samhälle? Gör man det?

- Hur är ett rättvist samhälle organiserat, anser du? Hur ska samhällets resurser användas? Vilka yrken är viktiga? Vad ska skatter användas till? Vem ska bestämma? Hur ska människor trivas och må bra?

- Hur upplever Badkarets invånare samhället utanför deras eget? Varför, tror du?

Filmens form

I *Beasts of the Southern Wild* suddas gränserna ut mellan det verkliga och det drömska. Stilarten som brukar kallas magisk realism är utmärkande för filmen och en bra utgångspunkt för att diskutera dess form. Man kan också se stilen som en ”barnets realism”, dvs att verkligheten ses genom barnets ögon och formas av Hushpuppys känslor.

Filmerna använder sig även av många klassiska sagogrepp och är fylld av symbolik och referenser. I likhet med många sagor använder den sig av motsatspar. Det mest fundamentala, kan man argumentera, är motsättningen mellan liv och död; det som är friskt och det som är sjukt, helt och trasigt, bestående och förgängligt.

- Hur resonerar eleverna kring berättelsen? Vad upplever de som realistiskt, och vilka inslag avviker? Hur uppfattar de textuerna och den utflykt som Hushpuppy gör med de andra barnen? Hur förklarar filmen för oss att det inte bara är Hushpuppy som drömmer?

- Vilka motsatspar hittar ni i berättelsen?

Mod kontra rädsla är ett annat återkommande sagomotiv. Det är också något som Hushpuppy tacklas med: ”De modiga flyr inte, de stannar och ser på när det som skapade dem förgås”. Vid ett annat tillfälle säger hon att ”starka djur vet när ett hjärta är svagt – det gör dem hungliga och får dem att komma”. Det påståendet, och filmens slut, bjuder kanske in till att tolka textuerna som en symbol för rädslen själv. Det gäller att bemästra sin rädsla, att våga erkänna den och se den i ögonen – vilket är precis vad Hushpuppy gör till slut.

- Vad anser eleverna?

I filmens symbolvärld finns också en mängd religiösa motiv. Förutom det apokalyptiska – förvisso även strikt

reella – hotet om översvämning finns andra betydande paralleller. ”Första gången Hushpuppys mamma såg sin dotter slog hennes hjärta så hårt att det nästan exploderade, så hon simmade bort”, berättar pappa Wink. Nu tittar Hushpuppy mot ett blinkande fyrfljus i horisonten och undrar om det är hennes mamma. En färjkarl hjälper Hushpuppy och de andra flickorna över till baren Elysian Fieldspå andra sidan vattnet. De Elyseiska fälten är i grekisk mytologi platsen dit goda människor kommer när de dör.

Fröken Bathsheba är en trygg och resolut modersgestalt i berättelsen. Förutom att hennes namn rimmar väl med filmens skådeplats (Bathstuba) så var Bathsheba (på svenska Batseba) enligt Bibeln hustru till kung David och mor till kung Salomo.

- Diskutera i klassrummet vad ni tror att filmskaparna vill ha sagt med referenserna!

Badkaret i verkligheten

Över varma hav kan det uppstå intensiva lågtryck som utvecklas till kraftiga oväder. När havet är uppvärmt i Atlanten, under sensommaren och början på hösten, bildas ibland just sådana oväder, orkaner eller tropiska cykloner, som drar in över land. 2005, till exempel, drabbades södra USA svårt av orkanen Katrina. Särskilt hårt drabbad blev staden New Orleans med omnejd där filmens regissör, Benh Zeitlin, numera bor.

Efter Katrina, som dödade omkring 2 000 personer och som gjorde tiotusentals hemlösa, kritiserades myndigheterna för att ha varit dåligt förberedda och sena med att sätta in hjälpinsatser. De som drabbades hårdast var, som alltid vid katastrofer, fattiga människor som redan var utsatta. Man har frågat sig om det hade gått fortare att skicka hjälp om orkanen skulle ha drabbat en mer välbärgad del av befolkningen.

- Varför drabbas fattiga alltid värst av naturkatastrofer och extrema klimatförhållanden? Skulle det kunna ligga något i att ett fattigt område har lägre prioritet?

- Varför uppstår det lågtryck i vädret? I filmen får vi se smältande inlandsisar. Har klimatförändringarna med orkaner att göra på något vis? Hur?

Även om *Beasts of the Southern Wild* har vunnit viktiga priser och har hyllats av kritiker världen över, så finns det också de som riktar kritik mot filmen. En av de saker som kritikerna har problem med är hur filmen porträtterar fattiga. De menar att filmen ger en missvisande och romantiserad bild av hur det är att vara fattig, och att den säger att fattiga lever som de gör för att de inte förstår bättre och inte tar till sig pengar, sjukvård och förnödenheter som erbjuds.

Filmens regissör slår ifrån sig av kritiken och påpekar att han inte betraktar invånarna i Badkaret som fattiga. Det är en association som (delar av) publiken gör, när den förknippar textuerna återvunna föremål och smutsiga kläder med ekonomisk fattigdom.

- Är människorna i Badkaret fattiga? Kan man vara ekonomiskt fattig men ändå leva ett rikt liv? Hur då?

- Vad vet eleverna om hur naturfolk drabbas av klimatförändringar? De lever ju på ett sätt som inte skadar jorden på samma sätt som vårt leverne i industrialiserade delar av världen gör, men ändå lever de nära konsekvenserna.

- I filmen får Hushpuppy och de andra lära sig att de ska ta hand om de som är mindre och snällare. Själva får de ingen hjälp av det omgivande samhället när Badkaret översvämmas, inte förrän de spränger fördämningen och på så vis utgör ett problem för omvärlden. Myndigheterna tycks drivas av egenintresse snarare än av omsorg. Eller? Kan det förklara varför Bathtubs invånare inte vill ha hjälp på sjukhuset och är skeptiska till människosynen som råder där?

- Hushpuppy säger att jorden är till för dem, Bathtubs invånare, och hon är stolt över att barn i framtiden kommer att läsa om henne i sina skolböcker. Hon är stolt över sitt ursprung! Är du?

Produktionsuppgifter

Orginaltitel: Beasts of the Southern Wild
USA 2012

Producenter: Michael Gottwald, Dan Janvey & Josh Penn

Manus: Lucy Alibar & Benh Zeitlin

Regi: Benh Zeitlin

Foto: Ben Richardson

Klippning: Crocket Doobl

Originalmusik: Dan Romer

I rollerna

Hushpuppy – Quvenzhané Wallis

Wink – Dwight Henry

Walrus – Lowell Landes

Jean Battiste – Levy Easterly

Miss Bathsheeba – Gina Montana

Tekniska uppgifter

Speltid: 91 minuter

Censur: från 11 år

Svensk premiär: 11 januari 2013

Distribution

NonStop Entertainment AB, Box 271 34, 102 52 Stockholm, tel 08-400 100 00, info@nonstopentertainment.com

Redaktion Malena Janson, Film & samhälle, Svenska Filminstitutet, januari 2013